

до графем категорії відмінка, адже вони виконують виразні семантико-синтаксичні та стилістичні функції, що й підтверджує мова поезії Лесі Українки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови : Академ. граматики укр. мови / І. Вихованець, К. Городенська ; За ред. І. Вихованця. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с.

2. Українка Леся. Зібрання творів у дванадцяти томах. – Том 1. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1975. – 449 с.

Котляр Марина,

студентка 4 курсу

Факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **В. А. Ницета**, к.пед.н., доцент (БДПУ)

ТЕКСТОЦЕНТРИЗМ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНЕ ПОНЯТТЯ

Актуальність проблеми. Актуальний стан розвитку української лінгводидактики засвідчує неослабний інтерес фахівців різних рівнів до проблематики тексту, комунікації (змісту й аспектів впливу повідомлення) у контексті компетентнісної спрямованості шкільної українськомовної освіти. Значна кількість дослідників порушують питання обґрунтування текстоцентризму як генеральної орієнтації у формуванні комунікативної компетентності учнів як предметної та ключової.

Мета дослідження – обґрунтування текстоцентризму як лінгводидактичної категорії в умовах практичного запровадження компетентнісного підходу.

Текст – мовний, мовленнєвий і комунікативний об'єкт – посідає особливе місце в дослідженнях багатьох учених (Д. Баранник, М. Бахтін, Ф. Бацевич, О. Біляєв, Н. Болотнова, Л. Булаховський, Т. Винокур, І. Гальперін, Б. Гаспаров, О. Гойхман, Т. Дрідзе, С. Єрмоленко, М. Жинкін, О. Леонтєв, Ю. Лотман, М. Львов, Т. Матвєєва, Л. Мацько, В. Мельничайко, Н. Морозова, Т. Надеїна, Е. Палихата, М. Пентиліук, О. Пешковський, О. Пономарів, В. Різун, І. Синиця, Л. Щерба та ін.) як категорія усного й писемного мовлення, як аспект монологічного й діалогічного способу вираження думки. Проте до сьогодні проблематику тексту відносять до дискусійних питань у галузі філології, лінгвістики, психології, лінгводидактики.

На підставі аналізу лексем “центр” і “орієнтування” визначаємо: 1) терміни “текстоцентричність”, “текстоцентризм” і “текстоорієнтованість” варто вважати контекстуально синонімічними; 2) у центрі навчання мови перебуває (знаходиться й функціює) текст як один із найголовніших її об'єктів; 3) навчальна діяльність в шкільній українськомовній освіті зосереджена на тексті, спрямована на нього як на мету й результат у сенсі творення, використання, дослідження.

Водночас термін “текстоцентричність” (“текстоцентризм”) у лінгводидактиці вживаний у контексті навчання української мови.

Наприклад, М. Пентилюк дослідила текстоцентричний аспект формування риторичних умінь і навичок учнів; Л. Мамчур виділила текстоцентричний аспект навчання мови в колі основних і текстоцентричний підхід до навчання української мови (без належного методологічного обґрунтування, як зазначав В. Нищета [1, с. 173]). Якщо аспект – це кут зору, під яким розглядають предмети, явища, поняття, а підхід – це ставлення, спрямування, орієнтування, то під текстоцентричністю варто розуміти один із напрямів навчання мови та орієнтування в процесі навчання української мови на роботу з текстом.

Відповідно до програми останнє розуміння текстоцентричності (текстоорієнтованості) покладено в основу одного з методичних принципів добору навчального матеріалу й організації навчання української мови в основній школі – **принципу текстотворчості (текстоцентризму)**, який передбачає “засвоєння мовних знань і формування мовленнєвих умінь і навичок на основі текстів, усвідомлення структури тексту й функцій мовних одиниць у ньому, формування вмій сприймати, відтворювати чужі й створювати власні висловлювання, здійснювати міжпредметний зв'язок української мови й інших предметів” [3].

Принцип означають як обов'язкове для виконання загальне правило, тому принцип текстоцентризму (текстоорієнтованості) має бути проголошений методичним принципом навчання української мови в основній школі, що буде підставою для усвідомлення всіма суб'єктами навчального процесу (1) вимоги засвоєння мовних знань і формування мовних умінь і навичок на рівні звука, слова, речення на основі текстів як вищих мовних одиниць паралельно із опануванням аспектів лінгвістики тексту, (2) вимоги здійснювати мовленнєвий розвиток і формування мовленнєво-комунікативних умінь і навичок школярів на текстовій основі.

Принцип текстоцентризму (текстоорієнтованості) як лінгводидактична категорія в широкому значенні (у контексті навчання української мови в основній школі) передбачає оперування навчальними текстами в процесі реалізації всіх змістових ліній програми, і якість цих текстів залежить від компетентності вчителя-словесника та рівня сформованості в учнів мовленнєво-комунікативних умінь і навичок – у такому сенсі навчальні тексти постають як засіб формування комунікативної компетентності учнів і одночасно як результат сформованості в школярів цієї особистісної якості [2].

У лінгводидактиці накопичено цілий арсенал методів, прийомів, вправ, форм роботи з усними та писемними, первинними та вторинними навчальними текстами як в аспекті творення, так і в аспекті реалізації. Дослідники одноставно наголошують, що результативність роботи з текстами безпосередньо залежить від їхньої вартісності – смислової, змістової, ідейної, мистецької, художньої.

Висновок. Отже, у сучасній шкільній українськомовній освіті текстоцентризм (текстоцентричність) розглядають як стрижневу лінгводидактичну категорію, а принцип текстоцентризму – провідним у формуванні комунікативної компетентності як предметної та ключової.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нищета В. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи : монографія / Володимир Нищета. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 340 с.
2. Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посіб.] / За заг. ред. проф. М. Пентиліук. – К. : Ленвіт, 2015. – 320 с.
3. Українська мова : 5–9 кл. : програма для загальноосвіт. навч. закл. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/56134/>. – Заголовок з екрану.

Мельник Вікторія,

студентка 1 курсу

Факультета філології і соціальних комунікацій

Науч. керівник: **А.Л.Вусик**, к.філол.н., доцент (БГПУ)

ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЕ И ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ КОМИЧЕСКОГО В ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОЯЗЫЧНОЙ ПРЕССЫ)

Речь политиков стала объектом пристального внимания со стороны исследователей еще во времена Древней Греции и Древнего Рима, когда были предприняты первые попытки систематизировать основные риторические ходы для придания речи благозвучия и большей убедительности.

Мировая политическая ситуация начала XXI века, характеризующаяся обострением форм борьбы за власть, поднимает проблему взаимодействия дискурса и власти. Современная лингвистика пытается ответить на вопросы о роли языка в постоянной борьбе людей за власть и влияние и об отражении этой борьбы в языке, которым они при этом пользуются. Начало XXI столетия демонстрирует повышение интереса широкой публики к политической жизни страны. Это обусловлено, как правило, социальными и психологическими факторами.

В политике как искусстве управления государством значительное место занимают риторические умения и навыки политических деятелей. Успешность проводимой политики зачастую зависит от искусно построенной политической коммуникации. Как свидетельствует история, чем совершеннее политический диалог, тем выше уровень демократизации общества. Таким образом, без политического дискурса невозможно существование современной политики как деятельности общественных групп, определяемой их интересами, выражающей социально-экономическую природу данного общества и отношения внутри государства или между государствами. Эффективность политической коммуникации заключается в достижении общественного согласия.

Актуальность работы обусловлена возрастающей ролью политической коммуникации в обществе и недостаточной изученностью коммуникативного аспекта комического. Выяснение функций, механизмов комического в политическом дискурсе способствует оптимизации